

Bù Đăng, ngày tháng năm 2021

BÁO CÁO THAM LUẬN
Vai trò của Hội thẩm nhân dân huyện trong hoạt động xét xử

Kính thưa:

- Chủ tọa Hội nghị;
- Thưa các quý vị đại biểu.

Thay mặt Đoàn Hội thẩm nhân dân huyện, nhiệm kỳ 2016 – 2021, Tôi xin trình bày tham luận về “*Vai trò của Hội thẩm nhân dân huyện trong hoạt động xét xử*”. Lời đầu tiên, tôi trân trọng gửi đến Chủ tọa Hội nghị, các vị đại biểu về tham dự Hội nghị lời chúc sức khỏe, hạnh phúc và thành đạt.

Kính thưa quý vị đại biểu!

Hội thẩm nhân dân (*sau đây gọi tắt là Hội thẩm*) là những người trực tiếp tham gia vào quá trình tố tụng tại phiên tòa nên Hội thẩm nhân dân có địa vị pháp lý quan trọng, sự tham gia của Hội thẩm nhân dân là người đại diện của Nhân dân tham gia vào công tác xét xử các vụ án nhằm bảo đảm quyền giám sát của Nhân dân góp phần làm cho việc xét xử các vụ án đảm bảo tính công bằng, khách quan của pháp luật.

Điều 103 Hiến pháp năm 2013 và Điều 8, 9 Luật Tổ chức Tòa án nhân dân năm 2014 quy định: Việc xét xử của Tòa án nhân dân có Hội thẩm tham gia; Thẩm phán, Hội thẩm xét xử độc lập và chỉ tuân theo pháp luật. Như vậy, thực hiện chế độ xét xử có Hội thẩm tham gia và địa vị pháp lý của Hội thẩm khi xét xử độc lập với Thẩm phán chỉ tuân theo pháp luật là nguyên tắc hiến định.

Các văn bản pháp luật tố tụng hình sự, tố tụng dân sự và tố tụng hành chính đều ghi nhận nguyên tắc thực hiện chế độ xét xử có Hội thẩm tham gia và Hội thẩm được xác định là một trong những người tiến hành tố tụng. Khi được phân công giải quyết vụ án thì Hội thẩm có các nhiệm vụ: nghiên cứu hồ sơ vụ án trước khi mở phiên tòa; tham gia xét xử các loại vụ án theo quy định của pháp luật; tiến hành các hoạt động tố tụng và biểu quyết những vấn đề thuộc thẩm quyền của Hội đồng xét xử; Hội thẩm phải chịu trách nhiệm trước pháp luật về những hành vi và quyết định của mình. Về nguyên tắc xét xử, Điều 10 Luật Tổ chức Tòa án nhân dân năm 2014 quy định: “Tòa án nhân dân xét xử tập thể và quyết định theo đa số... ”.

Với các quy định nêu trên thì Hội thẩm có địa vị pháp lý và vai trò rất quan trọng trong công tác xét xử, vì khi tham gia xét xử tại TAND huyện, Hội thẩm chiếm đa số trong Hội đồng xét xử (2/3) và khi xét xử Hội thẩm ngang quyền với Thẩm phán khi ra các phán quyết về vụ án. Như vậy, khi xét xử nếu ý kiến biểu quyết của các Hội thẩm là giống nhau và khác với ý kiến của Thẩm

phán thì quyết định của Hội đồng xét xử phải theo ý kiến của các Hội Thẩm (đa số), mặc dù là người xét xử có tính chất chuyên nghiệp thì Thẩm phán cũng chỉ có quyền bảo lưu ý kiến của mình và đề nghị Tòa án cấp trên xem xét, do vậy trách nhiệm của mỗi Hội thẩm cũng hết sức nặng nề.

Để làm tốt nhiệm vụ của mình, trong từng vụ việc, đòi hỏi các vị Hội thẩm không chỉ nắm rõ luật mà cần phải nghiên cứu kỹ hồ sơ vụ án trước ngày mở phiên tòa, nắm bắt đầy đủ nội dung, chứng cứ của vụ án. Khi phát hiện những vấn đề vướng mắc thì trao đổi, phản ánh với thẩm phán chủ tọa. Ngoài việc làm sáng tỏ nội dung vụ án, Hội thẩm còn thông qua việc thẩm vấn để giáo dục, cảm hóa bị cáo, bị hại và người có nghĩa vụ liên quan, nhân chứng trong vụ án hình sự, dân sự. Qua đó, giúp cho bị cáo, bị hại trong các vụ án hình sự, người khởi kiện và bị khởi kiện trong vụ án dân sự nhận thức đúng đắn hơn về những quy định của pháp luật.

Kính thưa quý vị đại biểu!

Nhận thức được vai trò, trách nhiệm và quyền hạn của mình, các Hội thẩm của huyện tham gia xét xử tích cực, nhiệt tình và nêu cao tinh thần trách nhiệm, chủ động bố trí, sắp xếp thời gian để nghiên cứu hồ sơ, tài liệu trước khi tham gia xét xử từ đó tích cực trong quá trình xét hỏi tại phiên tòa và biểu quyết để giải quyết những vấn đề liên quan đến việc giải quyết vụ án, đảm bảo tính nghiêm minh của pháp luật.

Nhiệm kỳ 2016-2021, HĐND huyện đã bầu 20 Hội thẩm nhân dân để thực hiện nhiệm vụ xét xử tại Tòa án nhân dân huyện. Hội thẩm nhân dân huyện có Trưởng đoàn và Phó Trưởng đoàn, có nhiệm vụ phối hợp cùng Tòa án nhân dân huyện trong việc quản lý, điều hành hoạt động của Hội thẩm nhân dân và hoạt động thực hiện nhiệm vụ xét xử theo luật định. Đội ngũ Hội thẩm phần lớn là cán bộ đã nghỉ hưu, cán bộ, công chức, viên chức, có trình độ (*hoạt động kiêm nhiệm*) trong các cơ quan nhà nước, các tổ chức chính trị - xã hội, một số vị tham gia nhiều nhiệm kỳ nên tích lũy nhiều kinh nghiệm, có kiến thức rộng, am hiểu nhiều lĩnh vực như: quản lý nhà nước, kinh tế, văn hóa xã hội... từ đó dễ dàng tiếp cận với công tác xét xử các loại án. Đến nay, hầu hết các Hội thẩm đã được cấp trang phục xét xử, thẻ Hội thẩm nhân dân, các đồ dùng khác theo quy định của ngành Tòa án; được tham gia các lớp tập huấn kỹ năng, nghiệp vụ, chuyên môn được trang bị đầy đủ các văn bản pháp luật, các tài liệu, văn bản hướng dẫn về áp dụng pháp luật, kỹ năng xét xử. Nhìn chung, về cơ cấu Hội thẩm đáp ứng đầy đủ cơ cấu về thành phần, nghề nghiệp, năng lực theo đúng quy định của pháp luật, đảm bảo yêu cầu xét xử các vụ án hình sự, dân sự, hôn nhân gia đình, kinh doanh thương mại, lao động, hành chính và mang tính đại diện nhân dân trong hoạt động xét xử của Tòa án.

Tính từ đầu nhiệm kỳ đến nay, HTND huyện tham gia xét xử được 1.688 vụ án các loại, trong đó: 645 án hình sự; 450 án dân sự; 578 án hôn nhân gia đình; 13 án kinh doanh thương mại và 02 án hành chính. Tỷ lệ các vụ án bị hủy, sửa đều nằm trong mức cho phép của Tòa án Tối cao. Trong quá trình chuẩn bị xét xử, các vị Hội thẩm đã dành nhiều thời gian cho việc nghiên cứu hồ sơ, ghi

chép cẩn thận, đầy đủ nội dung, tình tiết vụ án, để có thể xử đúng người, đúng tội. Trong quá trình tham gia xét xử, các Hội thẩm đã chủ động cùng thẩm phán, chủ tọa phiên tòa tổ chức điều khiển phiên tòa đảm bảo dân chủ, đúng quy định. Bằng hoạt động của mình, ngoài việc tập trung theo dõi diễn biến phiên tòa, tham gia xét hỏi đúng trọng tâm, rõ ràng, mạch lạc, dễ hiểu để làm sáng tỏ các tình tiết về nội dung vụ án, Hội thẩm còn thông qua việc thẩm vấn để giáo dục, cảm hóa bị cáo, bị hại và người có nghĩa vụ liên quan, nhân chứng trong vụ án hình sự; Trong các vụ án dân sự, Hội thẩm cũng phân tích những điểm lợi và bất cập, qua đó, giúp người khởi kiện và bị khởi kiện trong vụ án dân sự nhận thức đúng đắn hơn về những quy định của pháp luật. Trong thảo luận nghị án, các Hội thẩm cũng thẳng thắn phân tích chứng cứ, thống nhất đưa ra quyết định đúng đắn đối với từng vụ án, nhờ đó đảm bảo xét xử đúng người, đúng tội, đúng pháp luật, khách quan, dân chủ, thấu tình, đạt lý.

Có thể nói, nhiệm kỳ 2016 – 2021, hoạt động của Đoàn HTND huyện luôn được quan tâm, trình độ chuyên môn nghiệp vụ, tinh thần, trách nhiệm của đội ngũ Hội thẩm ngày được nâng lên, đáp ứng yêu cầu trong việc tham gia xét xử tại phiên tòa, góp phần cùng với ngành Tòa án hoàn thành tốt nhiệm vụ chính trị được giao.

Tuy nhiên, do điều kiện khách quan nên vai trò hội thẩm nhân dân vẫn có lúc chưa thể hiện hết. Điều này xuất phát từ thực tế phần lớn Hội thẩm đều là cán bộ, công chức, viên chức của các cơ quan, ban ngành, đoàn thể, Mặt trận Tổ quốc, Y tế, giáo dục... thường bận rộn với công tác của đơn vị nên không tham gia đầy đủ các phiên tòa; thậm chí có trường hợp đã đồng ý tham gia nhưng phải thay đổi nên ảnh hưởng đến tiến độ xét xử. Có Hội thẩm chưa dành thời gian thỏa đáng để nghiên cứu kỹ hồ sơ vụ án nên tại phiên tòa đặt câu hỏi chưa trọng tâm hoặc không đặt câu hỏi. Một số Hội thẩm có biểu hiện ngại tham gia xét xử những vụ án phức tạp. Hoặc một số ít Hội thẩm tham gia không đầy đủ các đợt tập huấn nghiệp vụ. Việc quản lý và phân công Hội thẩm tham gia xét xử của các Trưởng, Phó đoàn Hội thẩm đôi lúc chưa hợp lý, có Hội thẩm tham gia xét xử nhiều, có Hội thẩm ít tham gia.

Kính thưa quý vị đại biểu!

Để nâng cao chất lượng hoạt động cho các Hội thẩm khi tham gia xét xử vụ án, trong nhiệm kỳ tới, nhiệm kỳ 2021 - 2026, Đoàn HTND huyện đề ra một số giải pháp như sau:

Như chúng ta đã biết, việc Nhân dân tham gia hoạt động xét xử của Tòa án được thể hiện tập trung nhất thông qua chế định về Hội thẩm nhân dân. Đây là một chế định được ghi nhận trong Hiến pháp (từ Hiến pháp năm 1946 đến Hiến pháp năm 2013) và Luật Tổ chức Tòa án nhân dân năm 2014. Với các quy định trên thì Hội thẩm có địa vị pháp lý và vai trò rất quan trọng trong công tác xét xử và khi xét xử Hội thẩm ngang quyền với thẩm phán khi ra các phán quyết về vụ án. Nhưng trên thực tế, một số người vẫn có quan niệm rằng Hội thẩm chỉ tham gia cho đủ thành phần, đủ số lượng. Quan niệm trên vẫn còn tồn tại do nhiều nguyên nhân chủ quan, khách quan khác nhau, trong đó có nguyên nhân

một số Hội thẩm không phát huy hết chức trách nhiệm vụ của mình trong xét xử. Nhằm khắc phục những hạn chế trên và nâng cao nghiệp vụ xét xử cho các Hội thẩm, thời gian tới, TAND huyện và tỉnh cần quan tâm tổ chức tập huấn chuyên môn theo từng chuyên đề và triển khai các văn bản pháp luật mới đến các Hội thẩm; quan tâm, tạo điều kiện thuận lợi cho các Hội thẩm được nghiên cứu hồ sơ vụ án, cung cấp đầy đủ các tài liệu..., góp phần giúp các Hội thẩm hoàn thành tốt hơn nhiệm vụ xét xử.

Phải khẳng định rằng, việc xét xử các vụ án là hết sức phức tạp, đòi hỏi các thành viên Hội đồng xét xử phải tinh thông nghiệp vụ, nắm chắc quy định pháp luật và các văn bản hướng dẫn thống nhất áp dụng pháp luật của cơ quan nhà nước có thẩm quyền, thật sự có kinh nghiệm và am hiểu các vấn đề xã hội. Để chất lượng xét xử, giải quyết án tại Tòa án không ngừng được nâng lên, luôn bảo đảm tiêu chí thật chính xác trong áp dụng pháp luật, cần nâng cao tiêu chuẩn kiến thức pháp luật của Hội thẩm, người được bầu hoặc cử làm Hội thẩm cần phải có trình độ pháp luật. Việc lựa chọn nhân sự để bầu làm Hội thẩm không được dễ dãi, hạ thấp tiêu chí mà phải lựa chọn những người thật sự có uy tín, kiến thức và hiểu biết trên các lĩnh vực đời sống xã hội, các khu vực dân cư khác nhau.

Bên cạnh đó, những người được bầu làm Hội thẩm cũng chủ động trau dồi kỹ năng nghiệp vụ; tích cực, chủ động xét hỏi khi tham gia xét xử góp phần cùng thẩm phán ban hành những bản án, quyết định đúng pháp luật. Không ngừng phấn đấu rèn luyện, tu dưỡng phẩm chất đạo đức, luôn giữ vững quan điểm, lập trường, thực hiện tốt lời dạy của Bác Hồ kính yêu đối với cán bộ làm công tác xét xử là: “Phụng công, thủ pháp, chí công, vô tư” và “Gần dân, hiểu dân, học dân, giúp dân”.

Trên đây là báo cáo tham luận của Đoàn HTND huyện nhiệm kỳ 2016-2021. Rất mong nhận được sự quan tâm nhiều hơn nữa của các cấp lãnh đạo để nhiệm kỳ sau Đội ngũ HTND huyện nhiệm kỳ 2021-2026 thực hiện tốt hơn chức trách, nhiệm vụ của mình, đáp ứng được sự kỳ vọng của nhân dân huyện nhà.

Xin trân trọng cảm ơn sự chú ý lắng nghe của các vị đại biểu.

ĐOÀN HỘI THẨM NHÂN DÂN HUYỆN